

Bazar, 6 oktyabr 1918-ci il, nömrə 7

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

Birinci sənəyi-dəvamiyyəsi. Yekşənbə, 29 zilhiccə sənə 1336. 6 təşrin-i-əvvəl sənə 1918.

Türk və islamlığa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalatın mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Kolyubakinskaya küçədə “Azərbaycan” idarəsi. Telefon nömrə: 6-91. Tək nüsxəsi 50 qəpik.

Abunə şərait: Yanvarın birinədək Bakı üçün 35, başqa şəhərlərdə 42 rublədir.

Bir aylığı Bakıda 12, başqa şəhərlərdə 19 rublədir.

Elan fiatı: sətiri 2 rublə. Kərratla gedən elanlar üçün güzəşt edilir.

Siyasi, ictimai, ədəbi və iqtisadi gündəlik «**AZƏRBAYCAN**» qəzetəsinə abunə dəftəri açıqdır.

Qəzetəmizdə iştirak etmək üçün müqəddir qələm sahiblərindən lazımı əşxas[ı] idarəmiz dəvət etmişdir.

Böyük şəhərlər və əhəmiyyətli mövqelərdə müxbirlərimiz mövcuddur.

Tiflis ilə xüsusi telefon müxabərəmiz [xəbərləşməmiz] olmaqla bərabər, teleqraf acentəliyimiz hər bir mühüm xəbərləri intişara [yaymağa] çalışacaqdır. Kağız bahası [qiyməti] və başqa məvadd [maddələr] sabit olmamağı münasibəti ilə, şimdilik abunə bahası yanvar ayının birinədək qəbul edilir.

Bakıda:

3 aylığı 35 rublə;

1 aylığı 12 rublə.

Başqa şəhərlərdə:

3 aylığı 42 rublə;

1 aylığı 19 rublə.

Müraciət üçün adres:

Bakı, Kolyubakinskaya küçədə (Parapet) “Azərbaycan” qəzetəsi idarəsi.

Баку, Колубакинская, контора газеты “Азербайджань”.

MÜSƏLMAN TEATROSU

Bu gün yekşənbə [bazar] günü “Mikado” teatrosunda (Malakan bağının müqabilində) Hacıbəyov Bəradərləri teatro dəstəsi tərəfindən mövqeyi-tamaşaya qoyulacaqdır:

“Arşın mal alan”

Operetta, 4 pərdədə.

Əsəri-Üzeyir bəy Hacıbəyov.

İştirak edənlər: Mahru, Münəvvər, Nina xanımlar. Ələkbər Hüseynzadə, Qəmərinski, Anatollu və qeyrilər.

Soltan bəyin rolunu Ələkbər Hüseynzadə ifa edəcəkdir.

Böyük musiqi dəstəsi Müslüm bəyin təhti-idarəsində [idarəsi altında].

Tamaşa saat 5-də başlanacaqdır. Biletlər “Mikado” teatrosunda satılmaqdadır.

Biletlər türk zabitanına 75 faizlə satılacaq və əsgərə təxis [edilmiş] mövqelər də məccanən [pulsuz] olacaqdır.

İxtar [xəbərdarlıq]: Birinci cərgə sandalyaları əziz qonaqlarımız olan türk zabitanına və hökumət məmurlarına həsr etdiyimizə görə, həman cərgə biletləri satılmayacaqdır.

Şənbə günü həman teatroda Üzeyir bəyin

“O olmasın bu olsun”

nam gülməli əsəri mövqeyi-tamaşaya qoyulacaqdır.

Yekşənbə günü də yenə:

“Arşın mal alan”

ELAN

Bu il də keçən illər kimi Cümə məscidində səşənbə [çərşənbə axşamı] məhərrəmin əvvəlindən axşamlar saat 7-dən 8-dək təziyyəi-Seyyidüş-şühəda təşkil olunacaqdır. Və'zdə iştirak edən zəvat cənab Hacı Molla Əbdürrəhim Hadizadə, Axund Molla Ağa Ağəlizadə, Axund Mirməhəmmədkərim Mircəfərzadə.

Ağa Qədirov

HÖKUMƏT QƏRARDADI

Avqust 1 – 1918-ci il

121 – Gürcü Hökuməti Poylu mövqifindən [stansiyasından] dəmiryol vaqonları verərsə, Ukrayna və Polşa əhlinə Azərbaycan Hökuməti ucuz qiymətlə icazə verir ki, vətənlərinə getsinlər.

123 – Qaçqın Təşkilatı nümayəndəsinin göstərdiyi siyahı üzrə qaçqınlara Azərbaycan dəmiryolu ilə məccanən getməyə izin verilsin.

Avqust 3 – 1918-ci il

124 – Azərbaycan Hökuməti verdiyi icbari qəraradlar Azərbaycanda yaşayan əcnəbilər üçün də qanun hesab edilsin.

Avqust 8 – 1918-ci il

125 – a) Ziraət [Kənd təsərrüfatı] naziri X. b. Sultanova tapşırılsın ki, təcili surətdə özü vacib bildiyi yerlərdə

və cəbhədə ərkani-hərb [hərbi qərar-gah] razılığı ilə çay və aşpazxanalar açılsın.

b) Ərzaq naziri A. Aşurova, Ziraət naziri X. b. Sultanova və Daxiliyyə naziri B. x. Cavanşirə tapşırılsın: Birincisi Şamaxı uyezdi çöllərində taxıl yığmaq işlərini, ikincisi Şamaxı, Mədrəsə, Ağsu və qeyri köylərin ətraflarından meyvə yığmaq işlərini təşkil etsinlər və üçüncüsü isə əvvəlcilərin bu işlərində onlara mümkün qədər kömək yetirib və hər iki gündən bir onların işləri barəsində xəbər versin.

c) Şamaxı uyezində divanxana düzəltmək üçün Daxiliyyə naziri binagüzarlığına [sərəncamına] iyirmi min manat verilsin.

10 avqust – 1918-ci il

127 – Vergidən azad olunmuş 7 və 8-ci cərgə mədən təşkilatlarına müvəqqəti əlavə vergi qoyulsun həman təşkilatların mədaxilinə görə.

12 avqust 1918-ci il

132 – Mülki, hərbi və bəhri [dənizçilik] qanunnamələrinə binaən 1917-ci ilin mart ayının 12-nə qədər işlənən edam cəzası yenə də müvəqqəti qərarad olmaq üzrə öz yerində qalsın.

14 avqust 1918-ci il

135 – İrəvan quberniyasının Azərbaycana daxil olan hissəsində divanxana düzəltmək Daxiliyyə nazirinə müəvvəl edilsin [tapşırılsın].

17 avqust 1918-ci il

136 – Hökumət tərəfindən bəzi

mövqiflərə göndərilən dəmiryol məmurlarına verilən günlük mükafat 3 manatdan 5 manata qədər artsın.

20 avqust 1918-ci il

137 – Hacıqabul-Atbulaq dəmiryol məmurlarının vəzifələri ağır olduğuna görə, məvacibləri bir yarıma qədər artsın; Ələt-Puta məmurlarınınkı birə iki dəfə artsın.

23 avqust 1918-ci il

140 – Azərbaycan Cümhuriyyətinin təbəyyəti [vətəndaşlığı] xüsusunda bu atidə yazılan qayda təsdiq edilsin:

1 – Azərbaycan Cümhuriyyətinin təbəələri bunlardır:

a) 1914-cü ilin iyul ayının 19-na qədər Cümhuriyyətdə mövcud olan divanxana və ya camaat dəftərxanalarında adları zəbt edilən əşxas;

b) Cümhuriyyətdə yainki qeyri məmləkətdə Azərbaycan təbəəsindən təvəllüd edənlər;

c) Beş ildən ziyadə Cümhuriyyətdə daimi surətdə yaşayan əcnəbi məmləkət təbəəsindən təvəllüd edənlər (onların Cümhuriyyət daxilində təvəllüd etmələri şərtilə).

Qeyd: Daimi surətdə olanlar, yəni müəyyən bir yerdə bir mülkü, mə'dəni və ya bir sənəti olanlar.

2 – Əcnəbi məmləkət təbəəsi Azərbaycan təbəəsinə ərə getdiyi zaman Azərbaycan təbəəliyinə keçir.

3 – Azərbaycan Cümhuriyyəti təbəəsi həmin halda başqa məmləkət təbəəsi ola bilməz.

4 – Azərbaycan Cümhuriyyətində siyasi haqlar (mərkəzi və bələdiyyə

müəssisələrinə seçki məsələsində iştirak etmək və qeyri) yalnız Cümhuriyyət təbəəsinə aiddir.

Qeyd: Azərbaycan Cümhuriyyəti Hökuməti müvəqqəti olaraq əcnəbi təbəələrindən hökumət xidmətinə dəvət edə bilər.

5 – Azərbaycan Cümhuriyyəti təbəəliyinə daxil olmaq və ondan xaric olmaq xüsusunda əlahiddə qanun ittixaz [qəbul] ediləcəkdir.

BAKİ, 29 ZİLHİCCƏ [6 OKTYABR]

Bakı, Azərbaycan Hökuməti əlinə keçdikdə və keçmədən əvvəl bizim düşmənlərimiz türklüyü və islamlığı həməvəqt [həmişə] həqir halətdə görmək arzusunda olan həriflər bütün əhalini cürbəcür fitnəəngiz şayiət [fitnə salan şayiələr] ilə qorxutmağı özlərinə sənət tapmışdılar.

“Bakı bizim əlimizdən çıxıb da müsəlmanlar əlinə keçsə, o vaxt qeyri-müsəlman əhalisi bütün məhv olub gedərdi” sözləri ilə dinc əhalinin rəğbətini qazanmaq üçün şu həriflər bunları bizim əleyhimizə təşviq etməkdən bir an çəkinməyirdilər. Bu babda nə bolşevik və nə də kadet arasında bir fərq yox idi, biləks, bəlkə ciddi bir rəqabət müşahidə edilirdi. Bir tərəfdən Vermişevlər, digər tərəfdən Şaumyanlar zahir[də] “məslək” [əqidə] xüsusunda biri-biriylə boğuşurdularsa da, lakin bizə qarşı etdikləri təcavüzatda həmahəng idilər. Onların fitnəkarlı-

ğından naşidir [ötrüdür] ki, Bakının süqutu bir qədər təxirə düşdü və şəhərin müdafiəsində bitərəf əhalidən dəxi iştirak edən oldu.

Xülasə, Bakını aldığ. Lakin düşmənlərimizin fitnəçi sözləri həqiqətmi oldu? Bu gün Qafqaziyada və bütün Rusiyada asudə yaşamaq üçün bir yer aranılırsa, bizim Bakı onların cümləsində ən ümdə mövqe işğal etməyirmi? Bakımızda olan əmin-amanlıq, asayışı-tam, bolluq Rusiyanın hansı bir ölkəsində vardır?

Həmçinin qeyri-müsəlman olan millətlər sabiqdəki “bolşevik” və “menşevik” və “daşnak” təzyiqindən xilas olub da, öz işlərinə şüru etməmişlərmi [girişməmişlərmi]? Və bizim əhali daxili-mizdə yaşayan qeyri-müsəlman vətəndaşlarla həmişəki kimi münasibəti-səmimanədə [səmimi münasibətlərdə] bulunmayırlarmı?

Bakının şimdiki halını görən zəvat [şəxslər] bunu necə inkar edə bilər?

Görünür ki, bizim paytaxtımızda mövcud əmniyyət [əmin-amanlıq] Qafqaziya, Rusiya və xaricin öylə nəzərini cəlb etmiş ki, bu gün hər bir nüqatdan [məntəqələrdən] təhlükəni belə nəzərə almayıb da, şəhərimizə vaporlarla [buxar gəmilərilə] Ənzəlidən, Lənkərandan, Hacı-Tərxandan, Petrovskdan gələn gərək müsəlman və gərək qeyri-müsəlman mühacirləri buna böyükce bir dəlil olammazlarmı?

Bizim vəzifəmiz məmləkətimizdə olan asayışı daha da vüsətləndirib, onu hər bir ölkə və hər bir vətən övladına bilafərqi-dinü-millət [din və millət fərqi

olmadan] intişar etməkdir [yaymaqdır]. Biz tutduğumuz doğru yolla gedəcəyiz. İştə, bizim bədxahlarımız üçün burası böyük bir dərsi-ibrətdir. Düşmənlə düşmənlə, dost ilə dost – budur bizim şüarımız.

Bu yoldan bizi kimsə ayırammaz.

İştə, qoy bizim asayişimizi və bizim ədalətimizi görən düşmənin gözü çıxsın!

ƏSGƏRLİK

Dünyada ən böyük bir fəzilət, ən ali bir şərəfət var isə, o da əsgərlikdir. Zira əsgər; millətin şanlı bir fırqəsi, vətənin canlı bir qalasıdır. Əsgər; vətən üçün yaşar, milləti üçün dağlar aşar, düşməni yurduna soxmamaq üçün canlar atar. Hasili, əsgər dediyimiz, vətənin-dən başqa bir şeyi düşünməz, onun uğrunda ölməkdən çəkinməz.

Əsgər olmayınca, vətən yaşayam-maz, irzü namusi-millət [millətin irz və namusu] saxlanılam-maz...

Əsgərlik vəzifəsi öylə bir vəzifədir ki, onu ancaq vətənin ən namuslu, ən qeyrətli övladları icra edə bilər. Fəqət vətən onun anası, millət isə qardaşı olduğunu bilməyənlər, bu vəzifə ilə mükəlləf olammazlar. Daha doğrusu, bu izzü şərəfdən məhrum olarlar. Lakin heç ümid etməm ki, bir türk övladı bu izzü şərəfdən məhrum olmaq istəsin, heç təsəvvür etməm ki, bir türk yavrusu vətəni anası, milləti qardaşı olduğunu bilməsin. Heç xatırlayam-

mam ki, bir türk balası vətən imdadına qoşmaq istəməsin, heç, heç bir türk göstərəmməm ki, vətənin namuslu övladı olmaq arzusunda bulunmasın.

Fəqət iş burasındadır ki, bu gözəl arzular, bu müqəddəs vəzifələr hər, hər əsgərliklə hüslupəzir olacaqdır [hasilə gələcəkdir].

İştə, ey gənclər!

Əsgərliyin şərəfət və məharətini anlamaq və cahana saldıqı vəlvəleyi-iqbalı bilmək istərsəniz “İngiltərənin parası və Türkiyənin əsgəri məndə olsa aləmi təsxir [zəbt] edəram” deyən Bismarkın şu sözlərini xatırlayınız və bununla bərabər, dindəş və millətdaşınız olan Osmanlı türklərinin altı yüz sənəlik əsgərliyini və onların türklük və islamlıq haqqında göstərdikləri fədakarlıqları hər hangi bir tarixi-hərbi qarışdırırsan qarışdır, onda yazıldığını görəcəksiniz və o qardaşlarımız Rumeli və Anadolu şibhi-cəzirələrinin [yarımadaalarının] ötəsinə-bərisinə dağılmış bir halda yaşarkən, onların on iki dəfə “əhli-səlib” hücumuna qarşı çıxdığını və onlara müqavimət göstərdiyini oxuyaçaqsınız və dörd sənə zərfində Misir ilə Kürdüstanı və Hicaz ilə Bərbəristanı fəth edərək ziri-himayələrinə [himayələri altına] aldıqlarını görəcəksiniz. Hələ o qardaşlarımızın şanlı bayrağı şimalən Vyana bürclərinə, cənubən Hind sahillərinə, şərqən Təbriz səhralarına və Cəbəlitəriq civarlarına dikilib cahana göründüyünü biləcəksiniz! Və bu dörd bucuq sənədən bəri şu hərbi-aləmşümul içərisində yenə o millət-

daşlarımızın göstərdiyi qəhrəmanlıqları, qazandığı müzəffəriyyətləri də bu gün görürsünüz. Fəqət o qardaşlarınızın bu müzəffəriyyətlərini, bu qəhrəmanlıqlarını və əsgərlikdəki şücaət və məharətlərini yalnız görmək və yaxud oxumaq kifayət etməz. Əgər siz onların qardaş və millətdaş olduğunu bilir və anlayırsınız, kəndinizi onlara bənzətməlisiniz və o qəzənfər [qəhrəman] qardaşlarımız kimi vətən uğrunda can verməkdən, millət yolunda qan axıtmaqdan qorxmamalısınız. Bu gün vətəni, milləti, dini, irzü namusu mühafizə etmək istərsəniz ər oğlu ər, əsgər oğlu əsgər olmalısınız!

Əgər bu gün Azərbaycanımızı mühafizə və o müqəddəs yurdumuzu müdafiə etmək arzu edərsəniz, qəzetəmizin keçmiş nömrəsində N. Y. cənablarının “Azərbaycan gənclərinə” etdiyi müraciəti təkrar-təkrar oxuyub onu icradan bir an əvvəl geri durmamalısınız [onu icra etmək üçün dərhal hərəkətə keçməlisiniz] və dərhal əsgərliyə, əsgərliyə, yavrum, qoşmalısınız!

Haydı, yavrum, Allah sizi vətən üçün yaratmış, vətən sizi əsgərlik üçün si-nəsində böyütmüş.

Rza Zaki

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

Berlin – 26-9 – Hərbi əxbər [xəbərlər]. Qərb cəbhəsi. Kronprins Ruprex-tin ordusu. Vivyer civarındakı Labas

kanalından şimala Lis nahiyyəsində vaxt keçən hərbi. Boynun ordusu Bellikur civarında və Epeyin cənub-şərqində vaxt keçən düşmənin dünənki hücumundan sonra cüzi hücumları dəf edilmişdir. Amyen çeşməsi ilə Somma miyanında [arasında] düşmən hücumunda davam edirdi. Əvvəlinci hücum bizim top atəşi və piyadamız tərəfindən dəf olundu. Günortaya kimi təkrar olunan hücumlar Kortreyk və Qrikur ucalıqlarına cəlb olunmuşdu. Düşmən burada müvəqqəti zəfər tapdısa da, bizim müqabil hücumumuzla dəf oldu. Yarım gün fransızlar tərəfindən Kruazi ilə Somma arasında başlanılan hücumlar dəf olundu. Axırkı iki gündə 200-dən ziyadə əsir almışız.

Alman kronprinsinin ordusu. Alemandan şimaldakı hərbdə əsir aldıq. Veylərdən şimala düşmənin cüzi hücumlarını dəf etdik.

Hersoq Albrextin ordusu; Maasdan şərqə düşmənin hücumu dəf olundu. Hərbdə iştirak edən 31-ci firqə əsgərləri tərəfindən 50 nəfər fransız və amerikalılar əsir alınmışlardır.

Frankfurt və Kayzerslautern şəhərlərini bombardman edən düşmənin hava donanması cümləsindən 7 aeroplan vurulmuşdur.

İstanbul – 26-9 – Hərbi xəbər. Fələstin cəbhəsi. İngilislərin bizim yeni səngərlərimizə etdiyi hücumları əhəmiyyətsizdir. Bizim sağ cinahımızda düşmənin süvarisi və zirehli avtomobili dəf edilmişdir. Bizim təyyarəçilər

ayın 24 və 25-ci gecələri düşmənin Lemnos və Faros cəzirlərində [adalarında] vaxt keçən anqaralarına (təyyarə olan yer) çoxlu bombalar tökmüşlər.

Lemnos cəzirəsində düşmənin 3 anqarası məhv olmuşdur.

Ədəbi səhifələr:

ZƏFƏRİ-NİHAİYƏ DOĞRU

Mərd olan əsgərliyi təqdir edər iz'an
ilə,
Əsgər olmaq fərzdür hər möminə
Quran ilə.
Əsgər olmaq bir şərəfdür türk üçün,
islam üçün,
Əsgəriyyətlə yaşar millət həyatı şan
ilə.
Ən işiq bir ömr istərsək günəş altında
biz
Durmali ə'daya qarşı qeyrəti-rəxşan
ilə.
Daima türk oğlu hifz etmişdir öz
namusunu
Əldəki səyfi-şücaət, dildəki iman ilə.
Qorxmayız düşməndən əsla dönsə
dünya atəşə,
Hər zamanda etmişiz qovğa qəvi
şahan ilə.
Ta əzəldəndir cahanda şanlıdır
tariximiz,
Zi-şərəf bir millətiz tarixdə bürhan ilə.
Qaçmayız meydana-qovğadan, əmin
ol, ey ədu!
Toprağın üstü cəhənnəm olsa da
vulkan ilə.
Daima ə'layi-şan etməkliyə amadəyiz,

İştə milyonlarla hazır: can ilə, qurban
ilə.
Atəşi-ə'dayı söndürməkləyə həp hazırız,
Atəşin bir qeyrət ilə, atəşin bir qan
ilə!..
İştə bax! Türkün hilalı nur-bəxşi-
Şərkdir,
Şərqi tənvir eyləriz əlbət məhi-taban
ilə.
Millətin uğrunda çıxsa belə qəbrim
qarşıma,
Qəbrimə doğru qoşardım çöhreyi-
xəndan ilə.

*Bakı, 5 təşrinə-əvvəl [oktyabr] 1918
Əbdüssəlimzadə Məhəmməd Hadi*

BAKİ XƏBƏRLƏRİ

Ərzaq nazirinin əmrinə görə oktyabrın 5-dən dəmiryoluyla gələn yüklərə (buğda və un) Bakı Bələdiyyə İdarəsi Ərzaq şöbəsinin icazənaməsi olarsa, sahiblərinə qaytarılacaqdır.

Bələdiyyə İdarəsinin Ərzaq şöbəsi Ərzaq nazirinə məlum etmişdir ki, məkulat [ərzaq] azlığından naşi şöbə ancaq bunları şəhər və mədən əhalisinə buraxacaqdır. Yavudakı kəndlərə isə bu şeyləri buraxmaq qeyri-mümkün olacaqdır.

Bakıda tramvay

Bakı tacirlərindən P. X. Xumaradze Şəhər idarəsi və Mərkəzi Ev Komitəsinə müraciət edib öz xərcilə tramvay düzəltməyi təklif etmişdir. Xumaradze şəhərin müavinətinə [yardımına] ehti-

yacı olmayıb, ancaq köhnə vaqonlardan istifadə etməsini xahiş edir. Bu cənab şəhərin dəmiryolunu Bayılovdan Naftalana və Şamaxinkadan Darüleytamadək uzadacaqdır. Xaçaturovun layihəsinə görə, bu tramvay benzin matoru ilə hərəkət edib hər bir mator vaqonu iki sərnəşin vaqonu aparacaqdır. Bundan əlavə şəhərin zibilini çölə aparmaq üçün xüsusi vaqonlar olacaqdır.

Xumaradzenin hesabına görə, tramvay 2-3 ay müddətində qurtarmaq şərtilə əvvəlinci mator vaqonu şərtnamə bağlandıqdan 25 gün sonra işə başlayacağı mümkündür. Bu cənab 5 il keçdikdən sonra tramvayı şəhərin ixtiyarına vermək istəyirmiş.

Mərkəzi Ev Komitəsində

Sentyabrın 29-da vaqə olan Mərkəzi Ev Komitəsinin iclasında uşaqlara məxsus darüleytam [yetimxana] məsələsi müzakirə edildikdə, Doktor Gindes demişdir ki, dörd darüleytam fəaliyyətə başlayıb, uşaqların ədədi gündən-günə çoxalaraq 6 yüzə varmışdır. Darüleytamlarda qulluqçular hazırdır. Bir çox camaat xadimləri də bu yolda işləyəcəklərinə dair söz vermişlərdir. Yerli erməni cəmiyyəti 20 min manat ianə etməyi öhdəsinə götürmüşdür. Hələlik darüleytamlar az məbləğlə idarə edilir. Uşaqlar çox vaxt ac və paltarsız qalırlar. Leontyeviç demişdir ki, Səhiyyə və Müayinə Nəzarətinin vəkili Rüstəmbəyov 20 min manat ianə edəcəkdir. Müsəlman cəmiyyətlərinin

çox üzvləri də maddi müavinətdə bulunacaqlar. Çocuqlara əlbisə hazırlamaq üçün “Erməni insaniyyətpərvər cəmiyyəti”ndəki arşın malını almağa icazə alınacaqdır. Sonra əlbisə hazırlamaq üçün tikiş evləri təşkil olunacaqdır. Leontyeviç iclasda təklif edir ki:

1) Mərkəzi Ev Komitəsinin sərmayəsindən “Çocuqlara müavinət edən büro”ya 25 min manat verilsin.

2) Mərkəzi Ev Komitəsinin ixtiyarında olan 500 kisə un yenə həman büroya verilsin.

3) İanə toplamaq üçün Gindes, Lopatinski və Əli İsgəndər Cəfərovdan ibarət bir heyət seçilsin.

Bu təkliflər ümumi iclas tərəfindən qəbul olunmuşdur.

* * *

– Hökumətin əmrilə hamı Bakı bankaları cümə və rus kilsə bayram günləri bağlı olacaqdır. Yekşənbə [bazar] günləri isə bankalar açıq olacaqlar.

* * *

– Lənkərandan Bakıya gələn və yolda “Ərdəhan” tərəfindən tutulmuş “Ani” paraxodu oktyabrın 4-də 400 minikləriylə bərabər Bakıya gəldi. Bu paraxod minikləri sahilə çıxardıqdan sonra hərbi paraxodların yanına qayıdacaq idi.

* * *

– Azərbaycan Hökumətinin axırncı iclaslarında Bakı mədənlərinin sahiblərinə qaytarılması qanunu təhlil edilmişdir.

* * *

– Qarabağdan alınmış məlumata

görə, cüzi vuruşmadan sonra ermənilər əsləhələrini [silahlarını] təslim etmişlər.

* * *

– Bu yavuq zamanda İstanbuldan Bakıya türk edadi məktəbləri üçün 17 nəfər türk müəllimi və bir çox kitablar dəxi gələcəkdir.

* * *

– Azərbaycan Müfəttişi-Ümumisi İdarəxanasından bizə xəbər verilir ki, gecələr saat 12-yə kimi soqaqlarda dolaşmaq ixtiyarı Baş Komandanlıq tərəfindən icazə verilmişdir.

OXUCULARA İXTAR [XƏBƏRDARLIQ]

“Azərbaycan” qəzetəmizin Gəncədə nəşr edilmiş əski nömrələri idarəmizdə satılmaqdadır. Nömrə fiatı bir rublədir. Həmçinin Hökumət qərardadlarını və əmrlərini havi edən “Azərbaycan Hökumətinin əxbarı” dəxi məhəllifüruşdadır [satışa çıxmışdır]. Fiatı 50 qəpikdir. Xahiş edənlər idarəmizə müraciət etməlidirlər.

TEATRO VƏ MUSIQI “Arşın mal alan”

Hər ilki kimi bu ildə də teatro mövsümünə Hacıbəyov Qardaşlarının operası dəstəsi “Arşın mal alan” operettası ilə iqdam etdilər [başladılar]. Lakin bu dəfəki rəsmi-güşad [açılış mərasimi]

başqa bir nümayiş, başqa bir ləzzəti-ruhani [mənavi ləzzət] ilə icra edildi. Teatroya cəm olan müsəlmanlar bu gün ürəklərinin dərin bucaqlarında gizlədikləri arzuları müayinə etməklə, fəvqəladə bir sürur [sevinc] və şad-yanalığ izhar edirdilər.

“Mikado” teatrosunun amfiteatr hissəsi xalılarla müzəyyən edilib [bə-zənib], divarlardan qırmızı islam bay-raqları asılmışdı. Saat 8 tamamda av-tomobillərlə Türkiyə ərkani-hərbi [hər-bi xadimləri] ilə ümərəyi-əsgəriyyəsi [komandirləri] teatroya təşrif-fərma ol-dular [təşrif gətirdilər].

Küllü izdiham ilə məmlu [dolu] olan teatro alqışlarla milli qəhrəmanları piş-vaz etdilər [qarşıladılar]. Hamının üzün-də bir sürur, qəlbində bir şəaf [məhəb-bət] olduğu halda Müslüm bəyin təhti-idarəsində [idarəsi altında] olan musiqi dəstəsi, milli musiqişünasımız Üzeyir bəy Hacıbəyli tərəfindən bəstələnmiş milli marş tərənnümsaz olmağa baş-ladı.

Tamaşaçıların ən artıq təhsin və al-qışlarını cəlb edən bizim təcrübəli ak-tyorlarımızdan Ələkbər Hüseynzadə, Əbülhəsən və Xəlil Hüseynzadə cənab-ları səhneyi-tamaşada gözəl təsir ba-ğışlayırdı. Mənzil bir az namünasib ol-masaydı, bu teatro tamamilə qüsu-ratdan [qüsurlardan] arı olacaqdı.

Bu yaxınlarda Hacıbəy[li] Bəradər-lərinin müdiriyyəti yenə Mailov teat-roso mülkünə köçməsi ilə türk aləmi-təmsilində nadirələr meydana gətirə-cəyinə ümidvarız.

M. S.

POLİS MÜFƏTTİSLİYİNDƏ

Keçən gün Azərbaycan Polis müfət-tişi Bəhaəddin bəy həzrətləri Bakıda mövcud bütün sinematoqraf sahiblə-rini hüsuruna dəvət edərək, onlara öz işlərinə şüru etməyi [başlamağı] təklif etmişdir. Bəy həzrətləri buyurmuş ki, şəhərin istirahəti-ümumiyyəsi və hə-yati-ictimaiyyəsi heç cəhətlə gərək xə-ləldar olmasın. Gərək teatrolar, gərək sinematoqraf və sair izdihami-ümumi bulunan məhəllər açılıb öz işlərinə şü-ru etsinlər. Bunlar kamali-rizamənd-liklə [tamamilə razılıq bildirərək], Bəy həzrətlərinin dəvətini qəbul edib işə şüru edəcəklərini vəd etdilər. Axşam əhalinin saat 12-yə kimi soqaqlarda gəzə bilmələri üçün xahiş etmişlər. Bəy əfəndimiz vəd etmiş ki, bu xüsusda Baş Komandalıq dairəsinə rücu [müra-ciət] edib də bu günlərdə əhalinin saat 12-yə kimi soqaqlarda dolana biləcəklərinə izin istehsal edəcəkdir.

MAILOV TEATROSU – MİLLİ TEATRO

Eşitdiyimiz mövsuq [mötəbər] xə-bərlərdən anlaşılır ki, şəhərin mərkə-zində bulunan Mailov teatrosu Höku-mət tərəfindən həcz [müsadirə] edilib də Maarif Vəzarəti vasitəsilə Bakıda Müsəlman Teatroçuları Cəmiyyətinə veriləcəkdir. Bu xüsusda teatro mütə-xəssisləri tərəfindən lazımi layihələr it-tixaz edilməkdədir [hazırlanmaqdadır].

ƏNZƏLİDƏN GƏLMİŞ PARAXOD

Üç gün əvvəl Bakıya Ənzəlidən bir minik paraxodu varid oldu [gəldi]. Miniklər tamamilən Mart hadisəsindən sonra İrana qaçmış Bakı müsəlmanları idi.

Bunlar Bakının alınması xəbərini eşitcək, Bakıya gəlmək istərlərsə də, lakin ingilislər Ənzəlidə mümaniət [maneçilik] göstərirlər. O zaman teleqrafla Biçeraxovdan izin istərlər. Cavab gəlir ki, Biçeraxovun müavini Voskresenski gələcəkdir.

Paraxod Ənzəlidən çıxıb Bakı bargahına [limanına] yavuqlaşdığı zaman Voskresenski də hərbi paraxodla buraya gəlir. Miniklər tərəfindən vəkalətən Bakı məşahirindən [məşhurlarından] Mirzə Əsədullayev və sairləri bununla münəqişəyə girir də, məlum olur ki, bunlar paraxodun dübarə [yenidən] övdət edəcəyi üçün [qayıdacağı barədə] zəmanət istərlər.

Rəsmiyyət icab etdiyi şərait [şərtlər] qəbul edildiyindən, paraxod ağ bayraq altında Bakıya “Qafqaz Merkuri” körpüsünə yavuqlaşdı.

Bu halda sahilə – bulvara minlərcə müsəlmanlar və sairləri cəm olub, izdihamla paraxodu alqışlayaraq, pişvaz etdilər [qarşıladılar]. Bir neçə saatdan sonra miniklər şəhərə çıxdılar.

Söyləndiyinə görə, Ənzəlidə bir çox bakılılar cəm olmuşlar ki, Bakıya gəlmək iznini gözləyirlər.

BEŞ MİLYON FİATLI BİR EV ON MİN MANATA SATILMIŞ

Hər bir zamanda və hər məmləkətdə müşahidə edilən [kimi], bu dəfə qəhrəman Türk Ordusu Bakını zəbt etdikləri günlərdə iki gün Bakının həyatı-ictimaiyyəsi bir qədər müxtəl olmuşdu [qarışmışdı]. Bəzi başıpozuqlar, xırsızlar [oğrular] zamandan istifadə edərək, əhalinin istirahətini pərişan edib, qarətə və oğurluğa girişmişlər.

Bu canilər öz cəzalarına çatacaqlar və yaqın ki, günahsız sədəmə [ziyan] və əziyyət çəkənlər də tələfilərini [əvəzini] alacaqlar, məhəlli [yerli] hökumət əzaları [üzvləri], bəxusus Azərbaycan Polis Müfəttişi-Ümumisi Bəhaəddin bəy cənabları bu xüsusda bilaaram səy və kuşışlərini [cəhdlərini] müzayiqə etməyir [əsirgəmir].

Zeyldə [aşağıda] dərc etdiyimiz vəq‘ə buna böyükcə dəlildir. Şəhərdə istirahəti-ümumiyyəni gözləmək üçün soqaqlarda gəzən bir nəfər türk əsgəri Malakanski soqaqda gəzinərkən, bir darvaza içərisində yaşlı bir erməni qadınının ağladığını görür. Əsgər qadının ağlamasının səbəbini sual etdikdə, qadın öncə başqa səbəb göstərir. Əsgər qadının söylədiyi hərflərin [sözlərin] qeyri-həqiqət olduğunu anlar və bir başqa erməninini buraya dəvət edərək, qadının dərdini bilmək istəyər.

Qadın cındır və çirkin bir libasda imiş. Əvvəlcə özünü tərif edərək deyir: Mən, Parapet qarşısında dörd soqağa

çıxmış dörd mərtəbə evin sahibəsi B. Babayeva xanım. Türklərin şəhərə vürüdü günlərində mənim evimdə kirayədə oturmuş bir qaç gürcü məcburən qurşun təhdidlərilə notarius əliylə mənim evimi on min manata almışlar. Evimin vəsət [orta] hesabıyla fiatı 5 milyon rublədir. Bundan başqa, daha iki qızımı və bir milyon rubləlik avtomobillərimi əlimdən almışlar.

Əsgər bunu eşitcək, qadının durduğu evi nişanlar və əhvalı tamamilə Polis Müfəttişi-Ümumisi Bəhaəddin bəy əfəndiyə söylər. Dərhal əmr edilir ki, evi alanlar dərdəst edilsin [tutulsun]. Babayevin evində yaşayan Raçinski uyezddə Givatsxuri kəndinin əhli Malafey Saqatelimidze dərhal tövqif [həbs] edilərək Müfəttişliyə təqdim edilir.

Bir qaç dəfə istintaq nəticəsində Bəhaəddin bəy işin çigunəliyini [nə yerdə olduğunu] Saqatelimidzedən bilir.

Türklərin nəcib ordusu Bakıya varid olduqları əsnada, Saqatelimidze, Xanım Babayevin odasına gəlib deyir ki, bir an türklər gəlib səni və iki də qızlarını qətl edəcəklər, səlamətliyinizi istərsənizsə, yüz min rublə veriniz ki, sizi xilas edim. Xanım Babayev deyir ki: Mənim ərim Şimali Qafqaziyadadır, özüm də Hacı-Tərxandan iki gün əvvəl gəldiyim üçün yüz min rublə deyil, min rublə verməyə belə qadیر deyiləm. Saqatelimidze dərhal bunları bir odaya salıb həbs edir. İki gün sərəsər digər bir çox həriflərlə odaya gəlib tufəng ilə Babayevanı hədələyərək, yüz min rubləni verməzsə o zaman evini satmağı

tələb edirlər. İki gün əziyyətdən sonra Babayev razı olur. Dərhal Bakı notarius Somovun əvəzi notarius Arjanixa hazır olub da əqdnamə [müqavilə] yazmaya şüru edir [başlayır]. Nəhayət anlaşılır ki, Parapet qarşısında 4 yüz mürəbbe [kvadrat] sajen zəmində tikilmiş dörd mərtəbə evi Babayeva on min rubləyə Saqatelimidzeyə satmış və hər-gah istədiyi zaman rəsmi surətdə ticarət vərəqəsini verməzsə, yüz min rublə Saqatelimidzeyə iadə etməlidir [qaytarmalıdır].

Şu vəq'ə sentyabrın 17-ci günü [vüqu] bulduğu halda, əqdnamənin tarixi avqustun 31-i qoyulur. Bir neçə gün sonra Saqatelimidze tələb edir ki, Babayeva qızlarının dəxi nəradə olduğunu desin. Bunun dahasını sual etdikdə anlaşılır ki, Saqatelimidze və rufəqası [yoldaşları] qızlarla nikah edib də Gürcüstana gedəcəklərmış.

Bə'dəhu [ondan sonra] hökm edilir ki, Xanım Babayeva notarius Arjanixa və sairləri Müfəttişliyə təqdim edilsinlər. Üç gün irəli Xanım Babayeva gəlib də fəvqəzzikr [yuxarıda deyilən] vəqəəni gözü yaşlı Bəhaəddin bəyə nəql edir. Bəhaəddin bəy bu xüsusda ən ciddi təftişat edilməsini və bütün canilərin dərdəst ediləcəyini [tutulacağını] və cinayət tamamilə kəşf edildiyi [açıldığı] zaman canilərin şədid [şiddətli] cəzalara düçar ediləcəklərini vəd eylər.

Minbə'd [daha sonra] Xanım Babayevanı Saqatelimidzenin rufəqası tərəfindən bir daha təcavüzatdan məsun etmək [qorumaq] üçün və əlavə talan edi-

lib odasından çıxarılan əşyanın siyahısını tutmaq üçün inzibati-əsgəriyyədən [hərbi polisdən] xüsusi nəfərat [əsgərlər] təyin edilməklə bərabər, xüsusi avtomobili ilə Xanım Babayevi öz odasına aparır.

İştə, müharibədən, iğtişaşdan istifadə edib cürbəcür cinayətlərə, haqsızlıqlara mübaşir olan [yol verən], başqasının hüququna təcavüzatda bulunan ədəbsizlər bir kərrə bunu bilsinlər ki, türk milləti-nəcibəsinin təhti-təbəiyyətinə [vətəndaşlığına] alınan bir fərdin bilafərqi-məzhəb, din və məslək [məzhəb, din və əqidə fərqi olmadan], kim olursa olsun bütün hüquqi-insaniyyəsi hökumət əzaları [üzvləri] tərəfindən ciddiyyəən mühafizə ediləcəkdir. Hər bir zülmkar, hər bir istirahəti-ümumiyyəni xələldar edən bədəfkar [pis fikirli], hökumət tərəfindən ciddiyyəən təqib ediləcəkdir. Hüquqi-insaniyyənin ayaqlar altına atılmaq zamanı daha keçmişdir.

Məhəmməd Sadiq

QAFQAZIYA XƏBƏRLƏRİ

Bəhriyyə [dənizçilik] heyəti

Bu günlərdə Tiflisdə Bəhri Səna'ət [Dəniz Sənayesi] heyətinin müttəhid [birgə] iclası vəqə olacaqdır. Bu iclasda Almaniya heyətinin və Gürcüstan Hökumətinin nümayəndələri iştirak edəcəklər.

“Qruziya” qəzetəsinin dediyinə görə, bu iclasda Qara dənizdəki yük gəmilərinin Almaniya ordusu tərəfindən istifadə edilməsi məsələsi müzakirə ediləcəkdir.

Neft almaq

Gürcüstan Hökumətinin Xariciyyə Vəzarəti [Nazirliyi] Azərbaycan Hökumətinə xəbər vermişdir ki, neft almaqdan ötrü Gürcüstan Hökuməti öz nümayəndələrini Bakıya göndərəcək. Bakıya gələn nümayəndələr A. Kandilaki və Tolstonoqov olacaqlardır. Bunlara iki milyon rublə para verilmişdir. Bu məbləğ Azərbaycan Hökumətinin köməyi ilə Bakıya göndəriləcəkdir.

Teleqraf xətti (kabel)

Çxenkeli Berlində Potidən İstanbulla çəkiləcək teleqraf xəttinin (kabel) tərtib və istemalı [istismarı] şərtnaməsini bağlamışdır. Bu şərtnamə Gürcüstan Hökuməti tərəfindən təsdiq olunmalıdır, bu xəttin tərtib və istemal haqqı əlli il müddətində “Şərq-Alman Kabel Cəmiyyəti”nə verilmişdir. Bu xətti ancaq 48 il müddətdən sonra almaq mümkündür.

Tuapsədə

Novorossiysk şəhərindən “Qruziya” qəzetəsinə xəbər verirlər ki, Tuapse şəhəri general Alekseyevin Könüllü ordusu tərəfindən işğal olunmuşdur. Novorossiyskdə və Tuapsədə hökumət kadetlərin əlindədir. Köhnə qanunlar iadə edilmişdir.

Kuban ilə danışıq

Tiflis qəzetəsi “Borba”nın verdiyi xəbəərə görə, Gürcüstan Hökumətinin sədri Jordaniya Kuban mahalı Hökumətinin sədri Bıç ilə xətti-müstəqim ilə [birbaşa xətdə] danışıb. Kuban Hökuməti sədri, Jordaniyaya demişdir ki: Kuban mahalında bolşeviklər əzilib, hökuməti-sabiqdəki kimi yenə Kuban mahalı Hökuməti gələcəkdə iki qonşu hökumətlərin dostanə bir əlaqədə yaşamalarına və Yekaterinodara gedən Gürcüstan heyətinin dəxi danışacağı məsələlərin də gözəl nəticələnməsinə ümidvardır.

Bıçın dediyinə görə, bolşevik Arma-vir və Maykop da sınımışlar. Bu iki şəhər də möhkəm surətdə Kuban Hökuməti əlinə keçmişdir. Bolşeviklər hər bir yerdən qovulub ancaq Batalpaşın mahalında qalmışlar. Jordaniya öz tərəfindən Kuban Hökumətini təbrik edib, gələcəkdə Müvəqqəti Hökumətin məramnaməsini həyata keçirməyi arzu edir.

İMPERİALİSTLƏRİN ŞURA CÜMHURİYYƏTİNƏ OLAN SUİ-QƏSDİ (FÖVQƏLADƏ HEYƏTİN ƏXBARI)

**Lokhart pul verib Moskvada iğti-
şaş hazırlayır**

Neçə vaxtdır əksinqilabla mübarizə edən Ümumrusiya Fövqəladə Heyəti Rusiyadakı İngiltərə siyasi nümayən-

dəliyinin Moskvada mühüm mərkəzləri və Xalq Komissarları Şurasını tutmaq məqsədi ilə Şura Cümhuriyyəti ordu hissələri ilə əlaqəyə girişəcək xəbərini almışdır. Avqustun əvailindən [əvvəllərindən] Moskvaya, İngiltərə heyəti rəisi Lokhartın yanına gələn Şmidxen, Lokhartı ordu hissəsinin komandanı ilə görüşdürməyə müvəffəq olmuşdur. İngiltərə Hökumətinin göndərdiyi bu hissə Komissarlar Şurasını həbs etməyə müvəzzəfdir [həbs etmək tapşırığı almışdır].

Lokhartın casusu – Reyli

Həmin iclasda yaxın zamanda ingilislərin Murmandakı yürüşləri ilə məربut [əlaqədar] Moskvada Şura Hökuməti əleyhinə üsyan qaldırmaq məsələsi müzakirə edilmişdir. Bundan sonra müxabirənin [xəbərləşmənin] ingiltərəli leytenant Sidney Reyli vasitəsilə olacağı qət olunmuşdur. Reyli özünə “Roys” və “Konstantin” ləqəbini qəbul etmişdir.

İmperialistlərin yavuuq məqsədləri

Voloqda şəhərinin təslimi, Xalq Komissarları Şurasının həbs və Moskvada hərbi mütləqiyyətin baş qaldırması, bundan əlavə Voloqdaya qoşun göndərib xainanə bir surətdə şəhəri təslim etmək dəxi istəyirmişlər.

İmperialistlərin Şura hökuməti

Moskvanın üsyanı 23 həftədən sonra, yəni sentyabrın vəsətində [ortasında] gözlənilmiş.

İngilislər həbs ediləcək Şuranın iclasında Lenin və Trotskinin isbatı-vücud [iştirak] etmələrini arzu edirmişlər. Ölüm cəzası təhdidi ilə hərbi mütləqiyyət elan edib İngiltərə hərbiyyə qüvvəsi gələndək iclası və ictimaları [yığıncaqları] qadağan etmək istəyirmişlər. İclasda ali və ruhani vasitəsilə kilsələrdə oxunacaq xütbələrdə üsyan zikr və dua etmək məsələsi də müzakirə edilmişdir.

Rus əsgərlərinin qanı və xəyanəti bahası 1,200,000 manat imiş

Yenə həmin iclasda ingilislər fəvq-də [yuxarıda] zikr olunan komandana üsyanı təşkil etmək üçün 700,000 manat pul vermişlər. Avqustun 22-də vəqə olan görüşdə dəxi 200,000 manat verib, Lenin, Trotski məsələsi həll olunmuşmuş. Bunları tutmaqdan məqsəd əhəmiyyətli kağızları ələ gətirmək imiş. İngiltərə zabiti Reylinin ümdə məqsədi Rusiyanın Almaniya ilə başladığı yeni davanı müdafiə edəcək sənədləri ələ gətirib, inqilabdan sonra intişar etmək [yaymaq] imiş. Avqustun 28-də Rusiya ordusu komandanına yenidən 300,000 manat verib, Petroqrada getməsi və oradakı İngiltərə heyəti ilə də əlaqədə bulunması qəat olunmuş.

İmperialistlərin Şura Hökumətinə...

Qəat olunubmuş avqustun 29-da Petroqradda danışıq olmuş və Nijni Novqorod və Tambov şəhərləri ilə rabitədə olmaq məsələsi müzakirə edilmişdir.

İmperialist bombaçı və yandırıcıları

Məlum olduğuna görə, bunlar Rusiyada, xüsusən Petroqrada və Moskvada hökmfərma olan ərzaq qəhətliyindən istifadə edəcəklərmiş.

Ərzaq axıntısına mümaniət etmək [ərzaq daşınmasına mane olmaq] üçün dəmiryollarını, körpüləri dağıtmaq və ərzaq anbarlarını yandıraraq partlatmaq layihəsi tərtib verilmiş.

İngiltərə “ziri-zəmini” [“yeraltı” fəaliyyəti]

Sui-qəsdçilər saxta sənədlər vasitəsilə Rusiyanın hər bir tərəfinə yayılıb Şura nümayəndələrinə artıq pullar verirlərmiş.

Lokhartın sənədləri

Üsyançıların Moskvadakı İngiltərə nümayəndələri tərəfindən himayə ediləcəyi üçün Lokhartın dəsti-xəttilə yazılmış şəhadətnamələr Fövqəladə Heyətin əlinə keçmişdir. Bu cümlədən olaraq bu şəhadətnamənin məzmununu dərc edirik:

“Rusiyada ümum İngiltərə hökumət idarələrinə. Bu şəhadətnamə sahibi latış atıcısı Kapitan Kriş Krankal Rusiyadakı İngiltərə ştabının məsul müvəzzəfidir [vəzifəli şəxsdir]. Ona azad icazə verib maddi müavinətdə [yardımda] bulunmanızı rica edirəm.

Robert Lokhart.”

Bu şəhadətnamədə İngiltərə dövlətinin rəsmi nişanı və İngiltərə heyətinin möhürü var.

Bu üsyanda Fransa generallarının da əli var imiş.

İmperialistlərin Şurası

İnqilabın sabahı günü yeni bir hökumət təşkil etmək layihəsi üsyançılar tərəfindən müfəssəl bir surətdə tərtib verilibmiş. Bu hökumət 3 nəfərin mütəlqiyyətindən ibarət olub, qoşun hissələrindən qeyri müəssisələrdə xüsusi icraiyyə komitələri olacaq imiş.

İngiltərə heyətinin sədri Lokhart istintaq əsnasında yuxarıda sayılan cinayətləri inkar etmişsə də, lakin Ümumrusiya Fövqəladə Heyətinin əlində bu üsyanın İngiltərə heyəti tərəfindən təşkil edildiyini sübut edən bir çox sənədlər vardır. Bu işdə Fransa general-konsulu Livern və bir çox Fransa və İngiltərə zabitlərinin dəxi əli var imiş.

Bu barədə istintaq davam edib, alınan məlumat intişar [nəşr] ediləcəkdir.

XARİCİ XƏBƏRLƏRİ

Xitada

Xita [Çin] dövləti Yaponiyanın Sibirə yaya hücumunu xodsəranə [özbaşına] elan etmişdir.

23/8 tarixdən “Tayms” qəzetəsi Pekindən xəbər verir ki, xitalılar [çinlilər] özlərinin Yaponiyanın çıxışında iştirak edəcəklərinə əmin deyildir. Dava şərtnaməsinə görə, hərgah sərhəd ciddi bir vəziyyət kəsb edərsə, xitalılar yaponiyalılarla bərabər çıxışda iştirak

edəcəklər. Xita dövləti iyulun 27-dəki notasında hüddudun ciddi vəziyyət aldığını göstərir.

Yaponiya dövləti avqustun 11-dəki notasında şərtnaməyə müvafiq fikirləşməkdən ötrü 10 gün vaxt tələb etmişdi. Yaponiya qət olunmuş vaxtdan əvvəl Mançuriyanın cənubuna qoşun göndərdiyinə görə, Xita dövləti Yaponiyanın bu çıxışını xodsəranə və mütəfiqlərin hərəkətinə müğayir [zidd] elan etmişdir.

Amerikalıların iddiası

“Xalq” tərəfdarı olan Amerikanın rəsmi nümayəndələri Vilson ilə bərabər davanın xalqdan ötrü mənfəətli olduğunu sübut etdiyi vaxt, imdi cəbhədəki müzəffəriyyət nüfuzu altında özgə iddiaya başlayırlar. Cümhuriyyət Firqəsinin nümayəndəsi Lodj parlamentdə qoşun barəsində məsələ müzakirə edildikdə, Belçik [Belçika], Lehistan [Polşa], Elzas-Lotaringiyanın, Avstriya slavyanlarının və Rusiyada işğal olunmuş yerlərin azad olmasına dair nitq irad edib deyir ki:

“Möhkəm sülhün ümdə şərtləri ancaq bunlar olacaqdır. Heç bir vaxtda Almaniya tərəfindən qəbul olunmuş sülh, müttəfiqlərimizlə bizim üçün qəbul olunmamalıdır. Danışq əsasıyla bağlanan sülhə biz razı olmamalıyıq. Öz müttəfiqlərimizlə bərabər sülhü Berlində təlqin edəcəyik.”

Amerika Senato heyətlərinin sədri Ceyms Hamilton Lyuis ki, onun nitqləri Vilsonun fikrləri ilə mütabiq [uyğun]

gəlir, Lodjun sözlərinə şərik olur. Lyuis güman edir ki, Fransa müstəmləkətinin [müstəmləkələrinin], Elzas-Lotarin-
giyanın və Belçikin köçürülməsi əsasıyla Almaniya danışığa girib guya xırda, ufaq millətlər barəsində müttəfiqlərin qətnəməsinə əməl edəcəkdir. Lyuis bu növ ilə bağlanan sülhü müttəfiqlərdən ötrü xətərli hesab edir.

Yəhudilər istiqlalıyyət almışlar

Vaşinqtondan xarici qəzetlərə xəbər verirlər: “Ali məhkəmənin qətnəməsinə binaən [əsasən] Cəmahiri-Müttəhidədə [Amerika Birləşmiş Ştatlarında] yaşayan alman yəhudiləri alman əvəzinə yəhudi sanılacaqlar. Bununla böylə Cəmahiri-Müttəhidə dövləti yəhudi millətini müstəqil elan etmişdir.”

İXTAR [XƏBƏRDARLIQ]

Qəzetəməzə məqalə və həvadis [xəbər] yazan mühərrir və müxəbir əfəndilərdən rica olunur ki, yazacaqları yazıların arası açıq olmaq şərti ilə aydın-aşkar yazsınlar və bununla bərabər, kağızın bir üzünə yazıb, digər üzünə yazmasınlar.

Heyəti-təhririyyə

QEYD VƏ ŞƏRHLƏR

Elan

səh. 82. “Təziyyəi-Seyyidüş-şühədə”: şəhidlərin rəhbəri, başçısı olan, Məhəmməd peyğəmbərin miladi təqvimlə 680-ci ildə Kərbəla çölündə qətlə yetirilən nəvəsi Hüseynin matəmi.

Hökumət qərarı 23 avqust 1918-ci il

səh. 83. “3 – Azərbaycan Cümhuriyyəti təbəəsi həmin halda başqa məmləkət təbəəsi ola bilməz.”: Qanunun bu maddəsinin, özündən əvvəlki maddə ilə heç bir əlaqəsi yoxdur və buradakı “həmin halda” sözləri “eyni zamanda” kimi başa düşülməlidir: “3 – Azərbaycan Cümhuriyyəti vətəndaşı, eyni zamanda başqa dövlətin vətəndaşı ola bilməz.”

Əsgərlik

səh. 85. “...qəzetəmizin keçmiş nömrəsində N. Y. cənablarının ‘Azərbaycan gənclərinə’ etdiyi müraciəti...”: bu müraciət “Azərbaycan” qəzetinin 3 oktyabr 1918-ci il tarixli 5-ci nömrəsində dərc edilmişdir.

Teleqraf xəbərləri

səh. 86. “Alman kronprinsinin ordusu”: Almaniya və Prussianın vəliəhd şahzadəsi Fridrix Vilhelmin ordusu (Kronprins Vilhelm Orduları Qrupu) nəzərdə tutulur.

“Zəfəri-nihaiyə doğru” şeiri (səh. 86-87) üçün lüğət

iz'an: bilmə, anlama
ə'da: düşmənlər
qeyrəti-rəxşan: parlaq bir qeyrət
seyfi-şücaət: şücaət qılıncı

qəvi: güclü
 şahən: şahlar, hökmdarlar
 zi-şərəf: şərəfli
 bürhan: dəlil
 ədu: düşmən
 ə'layi-şan: şanı ucaltmaq
 amadə: hazır
 atəşi-ə'da: düşmənin atəşi
 nur-bəxşi-Şərqdir: Şərqə nur saçır
 tənvir etmək: aydınlatmaq
 məhi-taban: işıqlı ay
 çöhreyi-xəndan: gülən üz

Teatro və musiqi

səh. 89. “M. S.”: bu imza Məhəmməd Sadiq Axundzadəyə (Aran) məxsusdur.

Beş milyon fiatlı bir ev on min manata satılmış

səh. 91. “Sajen” yaxud “sajın”: metrik sistemdən əvvəl işlədilən, təxminən 2,13 metrə bərabər uzunluq ölçüsü.

İmperialistlərin Şura Cümhuriyyətinə olan sui-qəsd

səh. 93. “Ümumrusiya Fövqəladə Heyəti”: Ümumrusiya Əksinqilab və Sabotajla Mübarizə Fövqəladə Komissiyası nəzərdə tutulmuşdur.

“Şmidxen” (“Azərbaycan” qəzetində “Şnedxen” kimi getmişdir) ləqəbli latış atıcısı və kəşfiyyatçısı Yan Yanoviç Buykis (1895-1972) əslində Ümumrusiya Əksinqilab və Sabotajla Mübarizə Fövqəladə Komissiyasının agentı idi. Sovet Hökumətinin rəhbərlərinə qarşı hazırlanan sui-qəsdin üstünün açılmasında həlledici rol oynamışdır.

“Reyli özünə ‘Roys’ və ‘Konstantin’ ləqəbini qəbul etmişdir”: qəzetdə “özünə” yerinə “üzərinə”, “Konstantin” yerinə səhvən “Kopitantin” getmişdir.

Xarici xəbərlər:

Amerikalıların iddiası

səh. 95. “Xalq tərəfdarı olan Amerikanın rəsmi nümayəndəsi...”: burada söhbət Amerika Demokrat Partiyasının nümayəndəsindən gedir.